

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1985-1986

20 DECEMBRE 1985

Proposition de loi modifiant l'article 19 de la loi du 1er juillet 1964 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude

(Déposée par M. Lallemand et consorts)

DEVELOPPEMENTS

Le respect des droits de la défense est un élément essentiel de notre conception démocratique de la justice. Ce principe implique que tout intéressé ait, à chaque stade de la procédure, la possibilité de présenter effectivement sa défense.

C'est pourquoi il paraît alarmant qu'un principe juridique aussi élémentaire soit partiellement ignoré dans la loi du 1er juillet 1964 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude.

L'article 19 de cette loi prévoit en effet que le procureur du Roi peut faire opposition à la décision de la commission de défense sociale de mettre l'interné en liberté. Cette prétendue opposition est, en réalité, un appel. Or, le droit d'interjeter appel contre les décisions de la commission refusant la mise en liberté n'est pas accordé à l'interné ni à son avocat.

Le fait de dénier à l'interné ce moyen de droit pourtant accordé au procureur du Roi en vertu de l'article 19, qui charge la commission supérieure de défense sociale de traiter l'affaire, nous paraît porter gravement atteinte

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1985-1986

20 DECEMBER 1985

Voorstel van wet houdende wijziging van artikel 19 van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers

(Ingediend door de heer Lallemand c.s.)

TOELICHTING

De eerbiediging van de rechten van de verdediging is een essentiële factor van ons democratisch rechtsbesef. Dit beginsel houdt in dat aan iedere betrokken in elk stadium van de procedure de mogelijkheid wordt geboden op effectieve wijze zijn verdediging aan te voeren.

Het lijkt dan ook verontrustend dat dit essentieel rechtsbeginsel gedeeltelijk genegeerd wordt in de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoontemisdadigers.

Artikel 19 van die wet bepaalt namelijk dat de procureur des Konings verzet kan aantekenen tegen de beslissing van de commissie tot bescherming van de maatschappij, de geïnterneerde in vrijheid te stellen. Dit zogenaamd verzet is in werkelijkheid een hoger beroep. Welnu, het recht om hoger beroep in te stellen tegen de beschikkingen van de commissie, die de invrijheidstelling afwijst, wordt aan de geïnterneerde en zijn advocaat niet verleend.

Het niet toekennen aan de geïnterneerde van dit rechtsmiddel, verleend nochtans aan de procureur des Konings ingevolge artikel 19 waarbij de zaak behandeld zal worden voor de hoge commissie tot bescherming van de maat-

aux droits de la défense. L'indispensable équilibre entre le ministère public et la défense s'en trouve compromis.

Cependant, la situation inéquitable qu'engendre cette conception unilatérale de la procédure avait été examinée au cours des travaux préparatoires. D'ailleurs, M. le Sénateur Hambye avait, à cet égard, déposé des amendements visant notamment à remplacer l'article 20 par un autre texte prévoyant que « l'interné et son conseil peuvent interjeter appel de la décision de la commission de défense sociale rejetant leur demande de mise en liberté... » (Doc. Sénat, session de 1961-1962, n° 149, p. 4).

Mais cet amendement fut rejeté par la Commission de la Justice, celle-ci ayant estimé « que l'instauration de ce droit d'appel serait à l'origine de nombreuses complications et de lenteurs regrettables » (Doc. Sénat, session de 1962-1963, n° 256, p. 8).

A présent que la loi du 1er juillet 1964 est en vigueur depuis plusieurs années, et à la lumière de l'expérience acquise, cette motivation nous paraît fort superficielle. Dénier à quelqu'un son droit éventuel uniquement par crainte de « complications » ou de « lenteurs regrettables » est, à notre sens, contraire à tout esprit juridique. Et en agissant de la sorte, on néglige le fait que l'internement est ressenti par l'intéressé comme une sanction, même si, juridiquement du moins, il en est autrement.

Nous voulons croire dès lors que la véritable raison du rejet de l'amendement précité était la crainte que de nombreuses comparutions successives de l'interné devant la commission et la commission supérieure et d'éventuels déplacements répétés ne viennent contrecarrer l'action des médecins et créer un climat psychologique regrettable qui, en cas de confirmation de l'internement, nuirait à l'intéressé.

Nous pensons en effet devoir reconnaître que cette crainte n'est pas purement imaginaire. Il s'agit donc de protéger les droits humains sans perturber le traitement.

La présente proposition de loi vise à réaliser la synthèse de ces deux impératifs.

Elle s'inspire de la constatation que les problèmes délicats qui sont soumis à la commission de défense sociale sont parfois traités avec plus de sérénité en l'absence de l'intéressé. En fait, la plupart des commissions procèdent d'ores et déjà de façon telle que, après comparution de l'interné, l'examen de l'affaire se poursuit en son absence, mais en présence de son conseil. Grâce à cette innovation prétorienne, les membres de la commission, le procureur du Roi et l'avocat de l'interné ont la possibilité d'aborder franchement un certain nombre de problèmes qu'il serait difficile, pour des raisons compréhensibles, de discuter de la même manière en présence de l'intéressé.

Maatschappij, lijkt ons een ernstige inbreuk te zijn op de rechten van de verdediging. Hierdoor wordt het noodzakelijke evenwicht tussen het openbaar ministerie en de verdediging in het gedrang gebracht.

De onbillijke situatie die ontstaat door die eenzijdige opvatting van de procedure werd nochtans onderzocht tijdens de parlementaire voorbereiding. Senator J. Hambye had in dit opzicht t.a. amendementen ingediend, o.m. ter vervanging van artikel 20 door een andere tekst, waarin bepaald werd dat « de geïnterneerde en zijn raadsman kunnen in hoger beroep komen van de beslissing van de commissie tot bescherming van de maatschappij waarbij hun verzoek om invrijheidsstelling wordt afgewezen... » (Gedr. St. Senaat, zitting 1961-1962, nr. 149, blz. 4).

Doch dit amendement werd door de Commissie voor de Justitie verworpen, « omdat zij van oordeel was dat dit recht van hoger beroep aanleiding kon geven tot tal van verwikkelingen en tot spijtige vertraging » (Gedr. St. Senaat, zitting 1962-1963, nr. 256, blz. 8).

Nu de wet van 1 juli 1964 sedert verscheidene jaren geldt en aan de hand van de ervaring komt die motivering ons erg oppervlakkig voor. Iemand een mogelijk recht niet verlenen enkel uit vrees voor « verwikkelingen » of « spijtige vertraging » is o.i. strijdig met de rechtsmiddelen in het algemeen. Daarbij wordt ook voorbijgegaan aan het feit dat de internering aangevoeld wordt door de betrokkenen als een straf, zelfs indien ze dat — juridisch althans — niet is.

Het wil ons dan ook voorkomen dat de werkelijke reden voor het verwerpen van het bovengenoemd amendement verband hield met de angst dat talrijke opeenvolgende verschijningen van de geïnterneerde voor de commissie en de hogere commissie, en eventuele herhaalde verplaatsingen, de actie van de geneesheren zouden kunnen dwarsbomen en een betreurenswaardig psychologisch klimaat zouden scheppen dat, ingeval van bevestiging van de internering, ongunstig zou zijn voor de betrokkenen.

Wij menen inderdaad te moeten toegeven dat deze vrees niet louter denkbeeldig is. Het komt er dus op neer de menselijke rechten te beschermen zonder de behandeling te storen.

Onderhavig wetsvoorstel beoogt de verwezenlijking van een dergelijke synthese tussen die twee eisen.

Het gaat uit van de vaststelling dat de kiese aangelegenheden die ter besprekking komen voor de commissie tot bescherming van de maatschappij soms op meer serue wijze behandeld worden in afwezigheid van de betrokkenen. In werkelijkheid is de werkwijze van de meeste commissies reeds zo dat na de verschijning van de geïnterneerde de zaak verder afgehandeld wordt in zijn afwezigheid maar in aanwezigheid van zijn raadsman. Dank zij deze pretoriaanse innovatie krijgen de leden van de commissie, de procureur des Konings en de advocaat van de geïnterneerde de kans een aantal problemen openhartig aan te snijden, die om begrijpelijke redenen bezwaarlijk op dezelfde wijze in het bijzijn van de betrokkenen zouden kunnen worden besproken.

C'est pourquoi notre proposition de loi prévoit que l'intéressé ne compareît pas, en principe, devant la commission supérieure, mais qu'en séance, il est représenté par son conseil.

R. LALLEMAND.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE UNIQUE

L'article 19 de la loi du 1er juillet 1964 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude est complété par les dispositions suivantes :

« L'interné ou son avocat peuvent faire opposition dans les cinq jours de la notification de la décision de maintien de l'internement. L'opposition se fait par réclamation écrite adressée au secrétaire de la commission de défense sociale, qui transmet sans délai le dossier au secrétariat de la Commission supérieure de défense sociale.

L'interné n'assiste pas à la séance, sauf ordonnance motivée du président. Il est représenté de droit par son conseil.

La Commission supérieure de défense sociale statue dans le mois. »

R. LALLEMAND.
I. EGELMEERS.
W. SEEUWS.
E. HISMAN.

Daarom beschikt onderhavig wetsvoorstel dat de betrokkenen, in beginsel, niet verschijnt voor de hoge commissie, en op de zitting vertegenwoordigd wordt door zijn raadsman.

**

VOORSTEL VAN WET

ENIG ARTIKEL

Artikel 19 van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoonte-misdadigers wordt aangevuld als volgt :

« De geïnterneerde of zijn advocaat kunnen binnen vijf dagen na de bekendmaking van de beslissing tot behoud van de geïnterneerde verzet aantekenen. Het verzet geschiedt door middel van een bezwaarschrift dat gericht wordt tot de secretaris van de commissie tot bescherming van de maatschappij, die het dossier onverwijld doorzendt aan het secretariaat van de Hoge Commissie tot bescherming van de maatschappij.

De geïnterneerde woont de zitting niet bij behoudens een gemotiveerd bevel van de voorzitter. Hij wordt van rechtswege vertegenwoordigd door zijn raadsman.

De Hoge Commissie tot bescherming van de maatschappij beslist binnen een maand. »